

**ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ
АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЛЯШЕНКО Ірина Володимирівна

УДК 378.147:37.014.242:377.3

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ
ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ФАХОВИХ ПРОГРАМ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
КОЗЛОВА Олена Григорівна,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та педагогічного менеджменту, декан факультету післядипломної та додаткової освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
МАНЬКО Володимир Миколайович,
лабораторія аграрного виробництва Інституту професійно-технічної освіти АПН України, провідний науковий співробітник;
кандидат педагогічних наук, доцент
БОГАТИРЬОВ Костянтин Олександрович,
Миколаївський державний університет імені В.О.Сухомлинського, кафедра педагогіки.

Захист відбудеться "24" жовтня 2007 р. о "14" годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02 в Інституті вищої освіти АПН України за адресою: 01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту вищої освіти АПН України за адресою (01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9).

Автореферат розісланий "17" вересня 2007 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В. Уваркіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження обумовлена стратегічним завданням державної освітньої політики, визначеним у Національній доктрині розвитку освіти, де наголошується на поглибленні міжнародної співпраці, розширенні участі навчальних закладів, педагогів і вчителів, учнів, студентів і науковців у проектах міжнародних організацій і співтовариств. Сьогодення вимагає від студентів, які беруть участь в інтеграційних процесах, не лише належної мовної підготовки, а й знання культури інших країн, зокрема суспільних норм, достатніх соціокультурних фонових знань, національних усвідомлень, уміння пристосовуватися до нового середовища з тим, щоб досягти успіху в реалізації фахових програм, формування соціально важливої спрямованості особистості студента, визначення життєвих орієнтирів, виховання любові до своєї Вітчизни і гордості за країну. Досвід українських університетів дозволяє стверджувати, що нині майже не здійснюється комплексна підготовка студентів до реалізації міжнародних фахових програм.

Від ступеня залученості молодого покоління до міжнародного співробітництва й інтеграційних соціальних процесів великою мірою залежить майбутнє нації, розвиток її культури, освіти, науки й економіки.

Відтак процес підготовки майбутнього фахівця аграрного сектору щодо реалізації міжнародних фахових програм повинен скеровуватись на досягнення високої фахової майстерності, вміння приймати рішення в неординарних ситуаціях, організація взаємодії та розвиток співпраці із закордонними фахівцями в сфері фахової і міжнародної діяльності. Підготовка таких фахівців вимагає впровадження в практику роботи ВНЗ заходів, що дозволяли б удосконалювати систему підготовки кадрів, позбавляючи її недоліків.

Основні методологічні засади готовності особистості до діяльності та практичної підготовки майбутніх фахівців на сучасному етапі досліджено у працях провідних учених: М.Й. Боришевського, С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, К.М. Дурай-Новакової, Н.Г. Ничкало, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєвої, О.В. Сухомлинської, Д.О. Тхоржевського, С.А. Шапоринського та ін.

Дослідженню окремих теоретичних і практичних аспектів питання підготовки майбутніх фахівців присвячені праці Т.О. Атрощенко, К.О. Богатирьова, М. Богачевської-Хом'як, Н.Є. Бойцун, І. Гушлевської, Б.-Х.В. Дашиєвої, І. Іванюк, О.Г. Козлової, О.Ф. Кошолоп, С. Крисенко, П.Г. Лузана, В.М. Манька, Є.І. Пасова, Л.П. Пуховської, М.В. Тоба та ін.

Не применшуючи значення здійснених досліджень, констатуємо недостатню розробленість проблеми формування соціокультурної компетенції, психологічної готовності, громадянської позиції майбутніх аграріїв як складових готовності до реалізації міжнародних фахових програм. На сьогодні розробка сучасних науково обґрунтованих методик практичної підготовки майбутніх фахівців є одним із дієвих

шляхів розв'язання проблеми якості фахової підготовки студентів у вищих аграрних навчальних закладах. Утім, проблему формування готовності до реалізації міжнародних фахових програм у вищих аграрних навчальних закладах не можна вважати достатньо дослідженою як у теоретико-методологічному, так і в практичному аспектах. Поза увагою дослідників залишилися наукове обґрунтування педагогічних умов формування готовності студентів аграрних навчальних закладів до реалізації міжнародних фахових програм, визначення критеріїв і показників її сформованості. Крім того, необхідно зазначити, що бракує досліджень, в яких було б науково обґрунтовано спеціальний підготовчий курс, зорієнтований на формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Таким чином, нині існує протиріччя між соціальним замовленням суспільства на майбутнього фахівця, який під час закордонного стажування сприяє розвитку і трансформації духу цінностей Української держави, та існуючою теорією і практикою підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Об'єктивна необхідність розв'язання зазначеного протиріччя зумовила вибір теми дисертаційного дослідження і визначила її актуальність: **„Формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм”**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Обрана для дослідження тема є складовою комплексної програми Сумського національного аграрного університету "Розробити методику обґрунтування потреби регіонів у спеціалістах аграрної сфери" (№ 0102U005191), у розробці якої здобувач брав участь як виконавець. Автор розробляв робочі навчальні програми з іноземної мови на підставі освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціалістів та освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів і магістрів аграрного сектору. Тема затверджена вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 4 від 20 грудня 2004 р.) та узгоджена у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 26 квітня 2005 р.).

Мета і задачі дослідження. *Метою* дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка комплексу педагогічних умов підвищення ефективності формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- здійснити системний аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми дослідження, розкрити сутність, зміст і структуру готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;
- з'ясувати реальний стан проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;

- обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови підвищення ефективності формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, розробити критерії та показники її сформованості;
- розробити науково-методичні рекомендації щодо формування готовності студентів вищих аграрних навчальних закладів до реалізації міжнародних фахових програм.

Об'єктом дослідження є процес підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Предмет дослідження – формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що застосування таких педагогічних умов, як:

- урахування особливостей формування професійної готовності;
- набуття соціокультурних знань і формування вмій;
- формування громадянської позиції;
- покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі

забезпечить ефективність процесу формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, що сприятиме їх успішній професійній діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення мети, підтвердження гіпотези й виконання завдань дослідження використовувався комплекс сучасних загальнонаукових методів дослідження і підходів, а саме:

– *теоретичні*: аналіз, синтез, індукція, дедукція, систематизація, порівняння, узагальнення, що дозволили опрацювати наукові джерела, визначити сутність та особливості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, обґрунтувати педагогічні умови її формування;

– *емпіричні*: спостереження, дослідницькі бесіди, вивчення результатів діяльності, анкетування, аналіз і узагальнення досвіду підготовки студентів аграрного сектору до реалізації міжнародних фахових програм, що забезпечили вивчення стану зазначеної проблеми на практиці, що сприяло ефективному оцінюванню сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;

– *експериментальні* (констатувальний і формувальний експерименти) дозволили визначити рівні прояву готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, здійснити педагогічне забезпечення процесу підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;

– *статистичні методи* кількісної та якісної обробки результатів педагогічного експерименту допомогли з'ясувати ефективність обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових

програм.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що в дисертації комплексно досліджуються теоретичні засади стану і шляхів формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. Наукова оригінальність отриманих результатів ґрунтується, насамперед, на тому, що *вперше*:

- теоретично обґрунтовано педагогічні умови підвищення ефективності формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм (урахування особливостей формування професійної готовності; розвиток соціокультурних знань та вмій; поглиблення громадянської позиції; підвищення психологічної адаптації до іншомовного середовища), що реалізують конструктив факторів формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм: професійний, соціокультурний, психологічний, громадянський;
- розроблено комплекс критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;

удосконалено тлумачення поняття "готовність особистості до реалізації міжнародних фахових програм";

набули подальшого розвитку концептуальні положення щодо практичної підготовки майбутніх фахівців у ході реалізації міжнародних фахових програм як результату їх соціокультурної підготовки, громадянського виховання, розвитку адаптації в інокультурному середовищі.

Практичне значення одержаних результатів.

Теоретичні положення і практичні результати дисертаційного дослідження експериментально перевірено і впроваджено у навчально-виховний процес Сумського національного аграрного університету (акт впровадження № 1059 від 13 квітня 2006 р.), Національного аграрного університету м. Києва (акт впровадження № 6 від 25 січня 2007 р.), Білоцерківського державного аграрного університету (акт впровадження № 027 від 11 вересня 2006 р.).

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані в дисертації педагогічні умови формування готовності до реалізації міжнародних фахових програм майбутніх аграріїв дозволять оптимізувати підготовку студентів, які беруть участь у міжнародному фаховому стажуванні, посилити її практичне спрямування, створити необхідні психолого-педагогічні умови для формування готовності до реалізації міжнародних фахових програм майбутніх аграріїв як важливого компонента професійної компетентності майбутнього фахівця. Окрім того, практичне значення має спеціально розроблений курс із формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм і вивчення соціокультурної інформації про закордонні країни, психологічної підготовки до участі в міжнародних програмах, формування громадянської позиції. Матеріали цього курсу викладені у посібнику "Intercultural Awareness: для учасників міжнародних програм".

Матеріали дослідження можуть бути використані у практичній діяльності вищої школи, а саме в процесі підготовки учасників міжнародних молодіжних програм, проектів, фахового стажування, у зовнішньоекономічній діяльності вищих аграрних навчальних закладів.

Особистий внесок здобувача полягає у створенні концепції дослідження, теоретичному обґрунтуванні його основних ідей і положень, технології та методичного апарату діагностування рівня сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, основних ідей і положень досліджуваної проблеми; у визначенні сутності поняття “готовність майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм”, розробці теоретичної моделі формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм; у визначенні критеріїв і рівнів сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, методичних рекомендацій для викладачів щодо забезпечення умов ефективного формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. Особистий внесок автора складає 34,7 умовних друкованих аркушів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження на різних етапах його організації обговорювались:

- *на міжнародному рівні:* “Україна наукова – 2003” (Дніпропетровськ, Запоріжжя, 2003); “Технології XXI сторіччя” (Алушта, 2004); “Науковий потенціал світу 2004” (Дніпропетровськ, 2004); Міжнародна науково-практична конференція молодих учених, присвячена 30-й річниці заснування Сумського національного аграрного університету (Суми, 2007);
- *на регіональному рівні:* „Управління освітою в регіоні: пошуки оптимальних шляхів” (Суми, 2003); „Сучасні системи і технології у сфері освіти” (Суми, 2004);
- *на відомчому рівні:* науково-практичні конференції викладачів, аспірантів і студентів Сумського національного аграрного університету (Суми, 2004, 2005, 2006).

Тема дослідження оприлюднювалася й обговорювалася на засіданнях кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету, на науково–методичних семінарах і нарадах педагогічних працівників Сумського національного аграрного університету, на засіданнях кафедр педагогіки і педагогіки вищої школи та педагогічного менеджменту Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Публікації. Основний зміст дисертації відображено у 20 публікаціях, з них 6 одноосібних статей у провідних фахових виданнях, затверджених ВАК України (в галузі педагогічних наук), 1 стаття у збірнику наукових праць, 6 – у збірниках матеріалів конференцій, 4 – у навчально-методичних посібниках і розробках. Загальний обсяг опублікованих праць з теми дослідження складає 50,2 умовних друкованих аркушів.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків

до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 298 сторінок, з них 173 – основного тексту. Роботу ілюстровано 13 таблицями, 15 рисунками, 12 додатками. Список використаних джерел нараховує 257 позицій, з них 29 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність і доцільність теми дослідження, визначаються його мета, об'єкт, предмет, наводяться основні положення концепції дослідження, формулюється гіпотеза і завдання дослідження, визначається його методологічне і теоретичне підґрунтя, подається комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження для перевірки гіпотези та розв'язання поставлених завдань, висвітлюються наукова новизна, практична значущість, визначається особистий внесок здобувача наукового ступеня.

У **першому розділі** – *„Теоретичні засади професійної готовності студентів-аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм”* – зроблено аналіз міжнародного сучасного співробітництва українських вищих аграрних навчальних закладів; системний огляд наукової літератури за темою дослідження; уточнено поняття готовності студентів аграрних університетів до реалізації міжнародних фахових програм і його сутність.

Широкий спектр існуючих міжнародних програм для студентів вищих аграрних навчальних закладів дає можливість всебічно проаналізувати вимоги до студентів-учасників міжнародних фахових програм, визначити їх особливості та шляхи підготовки до реалізації.

У розділі наголошується, що проблема міжнародних фахових стажувань набуває значної актуальності в час активної інтеграції України до світової спільноти. Участь у міжнародних фахових програмах дає можливість студентам аграрних вищих навчальних закладів можливість набутти практичних навичок у сільському господарстві, порівняти вітчизняний досвід у цій галузі з досягненнями провідних закордонних сільськогосподарських підприємств, привнести до розвитку українського аграрного сектору новітні ідеї та рішення, використати всесвітній досвід у майбутній фаховій діяльності.

Вивчення різних думок науковців про готовність особистості до діяльності: професійна готовність (А. Ф. Линенко, І. В. Мороз, К. К. Платонов, В. О. Сластьонін), готовність до інших видів діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців (К. О. Богатирьов, В. В. Борисов, Л. Григоренко, А. Й. Капська, О. Г. Козлова, Є. В. Макагон та ін.) – і праць психологів про залежність між станом її сформованості та ефективністю діяльності особистості (О. Д. Ганюшкін, М. І. Дяченко, Л. А. Кандибович, М. Д. Левітов, В. О. Моляко, О. О. Ухтомський, С. В. Ситник, О. Я. Чебикін та ін.) допомагає визначити основні

компоненти готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм: 1) мотиваційний, показниками якого є наявність професійно–значущих мотивів, інтересів, настанов, а також громадянського ставлення до рідної країни, вміння гідно представити себе, свій навчальний заклад та Батьківщину за кордоном; 2) змістово-процесуальний, до якого віднесено загально-інтелектуальний рівень розвитку особистості, високі особистісні якості, теоретичну і практичну підготовленість з фахових дисциплін, здатність до адаптації у новому середовищі, комунікативну і соціокультурну компетенцію; 3) рефлексивний, що включає такі показники, як потреби, вміння і навички самоосвіти, самооцінку, самоконтроль, успішну реалізацію міжнародної фахової програми. Визначені компоненти слугували для розробки критеріїв структурних компонентів готовності у контексті нашого дослідження.

Зазначається, що проблема готовності студентів до реалізації міжнародних фахових програм недостатньо висвітлена в педагогічній теорії і заслуговує на подальше дослідження.

Аналіз наукових джерел і доробку сучасних дослідників уможливили сформулювання поняття готовності студентів до реалізації міжнародних фахових програм як складного багатоаспектного утворення, як суб'єктивного стану особистості, котра вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної діяльності, що є основною передумовою успішної участі в програмі, результатом підготовки та інтегрованою якістю особистості фахівця. З огляду на проаналізовану наукову літературу було визначено критерії оцінювання сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. У ході констатувального експерименту, метою якого було визначення рівня готовності студентів вищих аграрних навчальних закладів до реалізації міжнародних програм, було виявлено рівень сформованості вмінь перебування на фаховому стажуванні за кордоном, а також рівня усвідомлення ними необхідності підготовки до реалізації міжнародних фахових програм.

Для вивчення основних проблем, які перешкоджають успішній реалізації міжнародних фахових програм, було проведено дослідження стану формування професійної готовності студентів-аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. Застосування комплексу емпіричних методів, аналіз широкого спектру наукових досліджень із проблем комунікації та міжнародної інтеграції, вивчення освітнього досвіду світових держав дозволило з'ясувати, що основними проблемами є ті, що пов'язані з професійною, соціокультурною, громадянською і психологічною сферами. Це сприяло визначенню відповідних компонентів підготовки.

На підставі визначених компонентів було розроблено критерії структурних компонентів готовності у контексті дослідження і визначено, що, організовуючи спеціальне навчання, спрямоване на формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, необхідно враховувати особливості

формування фахової готовності, набуття соціокультурних знань і вмінь, формування громадянської позиції та покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі, для чого потрібно поєднати професійний, соціокультурний, психологічний і громадянський компоненти такої підготовки.

У висновках до розділу на підставі системного аналізу, порівняння наукової літератури визначено найбільш важливими напрями, що потребують наукового дослідження.

У **другому розділі** – *„Професійна підготовка студентів вищих аграрних навчальних закладів до здійснення міжнародних фахових програм”* – обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, визначено критерії та рівні сформованості готовності студентів вищих навчальних закладів до реалізації міжнародних фахових програм, експериментальної комплексної методики; розкрито зміст, форми і методи підготовки; описано методику і технології дослідно-експериментальної роботи; проаналізовано результати експериментального дослідження.

У дисертації зазначається, що процес підготовки студентів-аграрників до реалізації міжнародних фахових програм складний, залежить від урахування педагогічних умов, методики і має забезпечувати професійне зростання майбутніх фахівців аграрного сектору.

Так, основними показниками такої педагогічної умови, як урахування особливостей формування професійної готовності, є професійно-важливі мотиви, інтереси, настанови, набуття професійних знань і формування вмінь, самостійне поповнення цих знань і вдосконалення умінь.

Обґрунтовано, що важливою педагогічною умовою формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм є розвиток соціокультурних знань і вмінь. У процесі підготовки студентів вищих аграрних навчальних закладів до здійснення міжнародних фахових програм ураховувалися такі критерії, як бажання зрозуміти та сприйняти іншу культуру, орієнтація на знання про соціальну культуру країни, відповідність соціолінгвістичній ситуації, прояв поваги до традицій, ритуалів і стилю життя представників іншого культурного співтовариства, наявність соціокультурних теоретичних і практичних знань, граматична правильність мовлення, лексичний контроль за ним, урахування соціокультурних розбіжностей у процесі набуття фахового досвіду.

У дисертаційному дослідженні наголошується, що важливою педагогічною умовою для формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм є прояв громадянської позиції. Достатній рівень прояву громадянської позиції залежить від опанування громадянськими знаннями та вміннями, громадянськими цінностями, ставленнями, установками, усвідомлення своєї ідентичності з культурою, звичаями й традиціями рідного народу: власне йдеться про високі моральні чесноти, громадянську зрілість, патріотизм, професійну

компетентність, самоактивність, творчі начала, потребу в самовдосконаленні, почуття обов'язку й відповідальності перед суспільством, Батьківщиною.

У дослідженні акцентується увага на значенні здатності до адаптації в новому середовищі як педагогічній умові, оскільки констатувальний експеримент переконує в тому, що суттєві резерви підвищення сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм перебувають у площині особистісних психологічних сил і можливостей. Основними критеріями визначено чіткі цілі та плани на майбутнє, які свідчать про високу мотивацію, готовність адаптуватися до нових умов, висока адаптація, володіння теоретичними та практичними навичками подолання кризисних ситуацій, висока самоакцептацію, самоконтроль поведінки та здатність до соціально-психологічної адаптації.

Нині, як свідчить вивчення сучасного стану вищої освіти, її структура дозволяє певним чином здійснювати професійну підготовку майбутніх фахівців, тому в дослідженні, що ґрунтувалось на освітньо-кваліфікаційні характеристиках спеціалістів та освітньо-професійних програмах підготовки бакалаврів і магістрів аграрного сектору з метою визначення цілей освіти та фахової підготовки, критеріїв професійного відбору, ця педагогічна умова лише враховувалось під час процесу підготовки.

Констатувальний експеримент допоміг визначити компоненти підготовки студентів до реалізації міжнародних фахових програм: професійний, соціокультурний, громадянський, психологічний. Однак до розробленого курсу "Мій успіх за кордоном", який покладений в основу методики підготовки і став засобом перевірки гіпотези даного дослідження під час формувального експерименту, включено соціокультурний, громадянський і психологічний блоки.

Варто зазначити, що під час вивчення підготовчого курсу було враховано специфіку напряму навчання студентів.

Аналіз навчальних програм іноземної мови для студентів, викладачів та аспірантів, які розроблені професорсько-викладацьким складом вищих аграрних навчальних закладів, що беруть участь в експерименті, для підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних програм; навчально-методичної документації щодо підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних програм; підручників, навчальних і методичних посібників, планів виховної роботи у вищих аграрних навчальних закладах зумовив визначення змісту навчання під час констатувального експерименту. Виявилось, що студентам пропонуються для вивчення лише „сухі” теми, які потрібно завчити. Наявні методичні посібники та вказівки не ґрунтуються на комунікативному підході, який вважається однією з головних передумов формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. Окрім того, проводилися бесіди зі студентами, педагогічними працівниками, студентами, які вже брали участь у реалізації міжнародних фахових програм, з метою вивчення стану досліджуваної проблеми. Отже, на підставі

результатів експерименту було зроблено такі висновки:

- традиційна організація підготовчого процесу у вищих аграрних навчальних закладах недостатньо сприяє формуванню готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;
- у практиці підготовки майбутніх фахівців-аграріїв відсутня система поєднання фахової підготовки, соціокультурної освіти, громадянського виховання, психологічної підготовки як умов формування їх готовності до реалізації міжнародних фахових програм;
- недостатній рівень підготовки майбутніх аграріїв детермінована низькою переконаністю педагогічних працівників у необхідності формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм;
- існує нагальна потреба у створенні дієвої методики формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, зорієнтованої на підвищення якості фахової підготовки та її поєднання з соціокультурною освітою, громадянським вихованням, психологічною підготовкою і залучення майбутніх фахівців-аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

Метою експерименту було з'ясування ефективності розробленої методики формування готовності студентів-аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм і підтвердження того, що системне забезпечення науково обґрунтованих педагогічних умов – спеціальної підготовки у формі спеціального підготовчого курсу, який передбачає наявність соціокультурного, громадянського і психологічного блоків, покращує якість підготовки студента-учасника міжнародних фахових програм як необхідної складової підготовки майбутнього фахівця.

Під час формувального експерименту було задіяно приблизно 400 студентів Національного аграрного університету (м. Київ), Сумського національного аграрного університету (м. Суми), Білоцерківського державного аграрного університету (м. Біла Церква). Добір експериментальних і контрольних груп відбувався на підставі врахування показників формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм (набуття соціокультурних навичок і вмінь, покращення адаптації в іншомовному середовищі, формування стійкої громадянської позиції).

Для розвитку соціокультурних знань і вмінь студентів у процесі формування готовності до реалізації міжнародних фахових програм застосовувався практичний курс англійської мови, спрямований на розвиток певних умінь, який викладений у додатках до дисертації. Додатково також використовувались матеріали навчального посібника автора „Intercultural Awareness: для учасників міжнародних програм”. Корисними виявилися такі методи, як дискусії, семінари, групова робота, „мозкова атака”, „фокус-групи”, ситуаційно-рольові ігри, соціопсихологічні тренінги, самостійна робота з літературними та іншими джерелами інформації, підготовка доповідей, рефератів, написання есе тощо.

Аналіз отриманих даних свідчить про те, що приблизно у 93% студентів експериментальних груп соціокультурний компонент зазначеної готовності сформований на високому і середньому рівнях (у студентів контрольних груп це показник становив 75%), натомість частка студентів з низьким рівнем сформованості соціокультурного компоненту в експериментальній групі становила 6,8%, в контрольній – 25%.

Для покращення психологічної адаптації у процесі експериментальної підготовки студентів-аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм застосовувалося різні види тренінгів (аутотренінг, тренінг ділового спілкування, психодрама, тренінг активної релаксації тощо); тестування, бесіди; групові дискусії; інтелектуальна гімнастика, рольові ігри, які вміщено у додатках до дисертації.

Результати порівняльного аналізу дають змогу зробити висновок щодо переважання показників студентів експериментальних груп порівняно з контрольними: 30% студентів експериментальних груп демонстрували підвищений рівень (частка студентів контрольних груп становить приблизно 13,8%), діапазон показників середнього рівня більш широкий: 76% у контрольних групах і 61,8% в експериментальних. Кількість студентів з низьким рівнем психологічної адаптації 10,2% у контрольних і 8,2% в експериментальних групах.

Частина громадянського напряму включає проблемні завдання, рольові ігри, дискусії та бесіди з громадянського й патріотичного виховання. Завдання побудовані на сучасній історії, актуальних проблемах країни, порівнянні фактів з історії і буття України та інших країн.

Слід зазначити, що результати проведеного експерименту з формування громадянської позиції спочатку не виявилися задовільними для підтвердження гіпотези дослідження. Це зумовило коригування форми проведення експерименту. Замість лекцій студентам було запропоновано інтерактивну форму занять із використанням сучасних інтерактивних методів. Ужиті заходи сприяли збільшенню кількості студентів з високим рівнем сформованості громадянського компонента готовності до реалізації міжнародних фахових програм, що свідчить про позитивну динаміку цього компонента. Незважаючи на те, що показники середнього рівня у контрольних і експериментальних групах майже однакові (20,1% і 19,8% до корекції експерименту і після), показники підвищеного рівня в експериментальних групах зросли з 70,5% до 80,2%. Статистична перевірка підтвердила, що показники рівня прояву громадянської позиції студентів експериментальних груп на початку і наприкінці експерименту відрізняються.

Для підвищення рівня прояву громадянських і патріотичних почуттів під час підготовки студентів до реалізації міжнародних фахових програм використовувалися проблемні лекції, евристичні бесіди, самостійні спостереження, розповіді, метод „мозкового штурму” поряд з інтерактивними уроками (з елементами диспуту), заняттями на формування громадянського мислення (з елементами диспуту),

тренінгами та комунікативними уроками.

Експериментальна перевірка розробленого спеціального курсу для підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм підтвердила його ефективність (зафіксовано підвищення рівня готовності студентів експериментальних груп, що виявилось у поглибленні їх соціокультурних знань, підвищенні рівня прояву громадянської позиції, розвитку адаптації у іншомовному середовищі) (рис. 1):

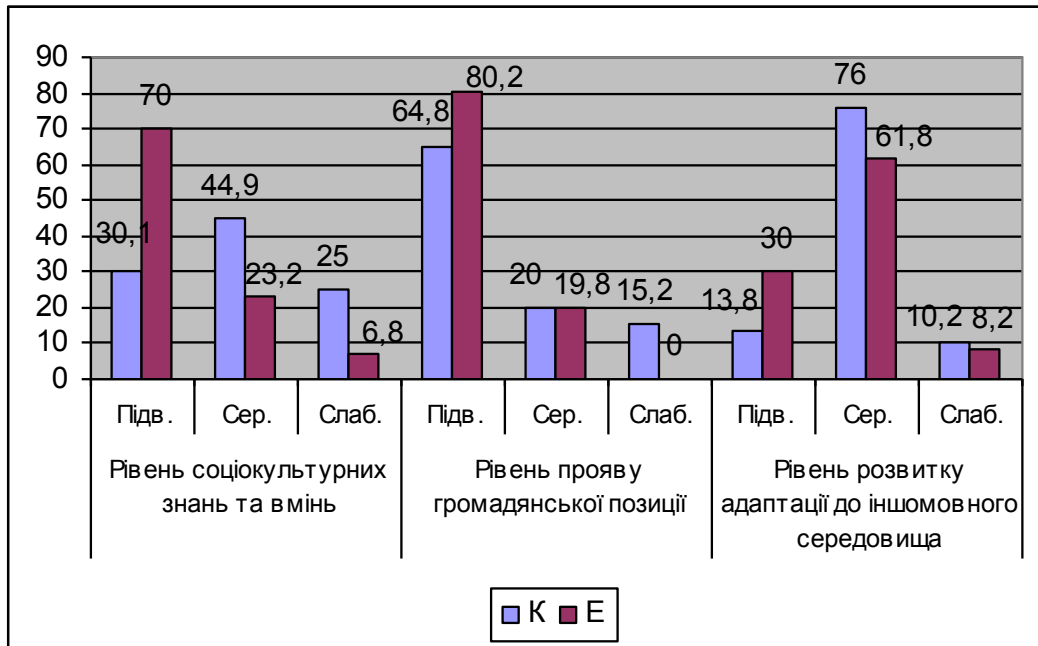

Рис. 1. Динаміка рівнів готовності до реалізації міжнародних фахових програм у студентів експериментальних і контрольних груп наприкінці експерименту (%)

Про це свідчать знання соціокультурної ситуації, яскраво виражена громадянська позиція, висока мотивація, впевненість і готовність адаптуватися до нових умов. Статистична обробка одержаних даних підтвердила, що показники студентів експериментальних груп за рівнями соціокультурних знань, прояву громадянської позиції, розвитку адаптації на початку і наприкінці експерименту відрізняються, а в контрольних групах суттєвої зміни показників не відбулося. Те, що різниця між показниками контрольних і експериментальних груп виявилася суттєвою, свідчить про доцільність впровадження подібних підготовчих курсів.

Так, наприкінці експерименту 70% студентів експериментальних груп демонстрували підвищений рівень соціокультурних знань і вмінь, тоді як у контрольних групах таких студентів було 30%, відмінність показників студентів контрольних і експериментальних груп на підвищеному рівні склала майже 15%. Наочними виявилися показники середнього рівня у розвитку адаптації до іншомовного середовища: у контрольних групах цей показник склав 61,8%, а в експериментальних – 76%.

Отже, проведений педагогічний експеримент підтвердив теоретичну

обґрунтованість і практичну цінність розробленого комплексу педагогічних умов, спрямованих на ефективне формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, що може стати одним із резервів підвищення якості професійної підготовки фахівців аграрного сектору.

Зазначено, що формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм як важливої складової фахової підготовки тільки починається, проте у дисертації подано авторські науково-методичні рекомендації щодо формування готовності студентів вищих аграрних навчальних закладів до реалізації міжнародних фахових програм.

У розділі наголошується, що перспективними вважаються подальші наукові розробки, що врахували б світовий та вітчизняний досвід і специфіку всіх складових готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм в під час визначення й обґрунтування пріоритетів освітньої політики в Україні.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне обґрунтування і запропоновано нове вирішення завдання формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм завдяки підходу, згідно з яким така готовність розглядається як одна з цінних професійних якостей майбутнього фахівця і шлях до самореалізації в суспільстві. Результати дослідження підтверджують гіпотезу, що становить його підґрунтя, і дають змогу зробити такі висновки, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Аналіз науково-педагогічної літератури за проблемою дослідження свідчить, що стан її розробленості характеризується фрагментарністю й відсутністю системного підходу до її вивчення. На сьогодні в українській науці недостатньо теоретично і практично розроблено структуру готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, відсутня концепція готовності у контексті дослідження, не передбачені дієві механізми підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

У дисертації розкрито сутність готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, уточнено саму дефініцію, на підставі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури систематизовано знання про зміст і структуру готовності у контексті дослідження, що безпосередньо впливає на якість і ефективність підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм.

2. Вивчення освітнього досвіду інших держав, аналіз широкого спектру наукових досліджень із проблем комунікації та міжнародної інтеграції, застосування комплексу емпіричних методів дозволило з'ясувати реальний стан проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових

програм.

Здійснений аналіз засвідчив, що студенти мають проблеми у спілкуванні, фаховій і психологічній підготовці, відчувають потребу реалізуватися як фахівець, особистість і громадянин. Це підтвердило припущення про необхідність спеціальної підготовки за соціокультурним, громадянським, психологічним і фаховим напрямами.

3. На підставі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури було обґрунтовано педагогічні умови ефективності формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм, а саме: врахування особливостей формування фахової готовності, набуття соціокультурних знань і вмінь, формування громадянської позиції, покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі, які разом визначають ефективність процесу формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм як складової їх успішної фахової діяльності.

Було розроблено критерії сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм з метою оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі підготовки. Так, стан фахової готовності залежить від рівня професійних знань і вмінь, сталості професійно-важливих мотивів, рівня розвитку самостійності у поповненні знань і вдосконаленні вмінь. Критеріями оцінювання рівня соціокультурних знань і вмінь є відповідність соціолінгвістичній ситуації, граматична правильність, лексичний контроль, знання про соціальну культуру країни та налаштованість на неї, глобальна інтерактивність. Громадянська позиція характеризується яскраво вираженим патріотизмом, усвідомленням своєї ідентичності з рідним народом. Здатність до психологічної адаптації в іншомовному середовищі визначається чіткими цілями та планами на майбутнє, що є підґрунтям високої мотивації, готовності адаптуватися до нових умов і долати кризові ситуації.

Основними показниками сформованості готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм визначено прояв професійних якостей у практичній діяльності; володіння мовою збагачене з розумінням соціокультурних аспектів комунікативної поведінки членів культурного співтовариства; здатність забезпечувати адекватність, адаптивність в умовах, що змінюються, здатність до мобілізації, що допомагає долати раптові кризи і тривалі стреси; здатність розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів та ін.

У ході дослідження було перевірено запропоновані педагогічні умови. Отримані результати унаочнили позитивні зрушення показників формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм і підтвердили слушність гіпотези дослідження.

4. Урахування основних наукових результатів дисертаційного дослідження, вітчизняного й світового досвіду дає підстави з метою формування готовності студентів вищих аграрних навчальних закладів до реалізації міжнародних фахових

програм запропонувати такі науково-методичні рекомендації:

- забезпечити формування готовності до реалізації міжнародних фахових програм за рахунок трансляції основних ідей та цінностей європейського фахового досвіду як передумови становлення майбутнього фахівця;
- озброїти викладачів вищих аграрних навчальних закладів технологією створення умов для розвитку ціннісних орієнтацій і набуття вмінь, необхідних для успішної реалізації міжнародних фахових програм;
- широко впроваджувати нові інтерактивні форми навчання, інформаційні та комунікативні технології;
- залучати вищі аграрні навчальні заклади до участі у діючих міжнародних фахових програмах з метою поширення накопиченого на сьогодні світового досвіду в галузі освіти;
- організувати виховну роботу зі студентами маючи на меті створення атмосфери, що сприятиме формуванню громадянської позиції, причетності до закордонних цінностей та вимог до життя і праці шляхом участі у навчально-виховних програмах: "Ми у світовому професійному просторі", "Україна – європейська держава", "Європейська та світова спадщина", "Я – громадянин Європи", тощо;
- розробити серію ігрових імітаційних проєктів, які б забезпечували формування власного погляду студентської молоді на шляхи успішного запозичення досвіду закордонних аграрних підприємств, наприклад: "Світовий аграрний досвід у галузі вирощування великої рогатої худоби (зернових культур тощо)", "Сучасна аграрна політика: засади та принципи формування";
- підготувати належнонауково-методичне забезпечення: навчальні програми, посібники, методичні розробки.

Матеріали дослідження можуть бути використані у практиці вищої школи, у зовнішньоекономічній діяльності вищих навчальних закладів, у системі підготовки учасників міжнародних молодіжних програм, проєктів, фахового стажування.

Здійснене педагогічне дослідження не охоплює всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективу подальшої розробки теми вбачаємо як у плані поглиблення досліджень, окреслених нами, так і нових, пов'язаних зі зміною соціально-педагогічних умов. На нашу думку, перспективним є детальне вивчення зв'язку фахового компонента з успішною реалізацією міжнародних фахових програм.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчально-методичні посібники та розробки:

1. Англійська мова: Методичні розробки "English Idioms" / Упорядники: І.В. Ляшенко, Ю.А. Тімкова. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2003. – 486 с. – Авторські с. 1– 407.

2. Англійська мова: Методичний посібник для викладачів “Teaching Tips” / Упорядник: І.В. Ляшенко– Суми: Сумський національний аграрний університет, 2003. – 199 с.
3. Англійська мова: Методичні розробки “Грамматика в тестах” / Упорядники: О.А. Литвінко, І.В. Ляшенко, Ю.М. Тімкова. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2003. – 180 с. – Авторські с. 1– 143.
4. Англійська мова: Навчальний посібник “Intercultural Awareness: для учасників міжнародних програм” / Упорядник: І.В. Ляшенко– Суми: Сумський національний аграрний університет, 2003. – 248 с.

Статті у провідних наукових фахових виданнях:

5. Ляшенко І.В. Як мотивувати ваших студентів // Педагогічні науки: Зб. наук. праць (Частина перша). – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – С. 84–90.
6. Ляшенко І.В. До питання визначення складових підготовки студентів до участі в міжнародних програмах // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць /Ред.кол. О.Г. Мороз, Н.В. Гузій (відповідальні редактори) та ін. – Вип.1 (11). – К.: НПУ, 2004. – С. 182 – 190.
7. Ляшенко І.В. Аналіз поняття „комунікативна компетенція особистості” // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія Психолого-педагогічні науки. – 2004. – № 3. – С. 50– 57.
8. Ляшенко І.В. Соціопсихологічні тренінги як метод формування комунікативної компетентності студентів // Педагогічні науки: Зб. наук. праць (Частина друга) – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2004. – С. 131 – 140.
9. Ляшенко І.В. До питань вивчення міжнародних молодіжних програм для української молоді // Педагогічні науки: Зб. наук. праць (Частина друга). – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 87 –93.
10. Ляшенко І.В. Критерії і показники готовності студентів до реалізації міжнародних проектів // Науковий вісник Київського міжнародного університету. Серія Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Вип. 7. – К.: КиМУ, 2005. – С. 138 – 147.
11. Гаврилюк О.Г., Ляшенко І.В., Апанасенко Л.М. Інноваційні особистісно-орієнтовані технології як ефективний засіб навчання студентів // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. Випуск 27 / Упорядник О.В. Михайличенко. – Київ, Суми: НМАУ, КНЛУ, МІГРО, 2004. – С. 70 –73.– Авторські с. 70– 72.
12. Козлова О.Г., Ляшенко І.В. Готовність майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм як педагогічна проблема // Педагогічні науки: Зб. наук. праць (Частина перша). – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. – С. 25–32. – Авторські с. 25– 30.

Статті у збірниках матеріалів конференцій:

13. Ляшенко І.В. Складові комунікативної компетенції студентів // Управління освітою в регіоні: пошуки оптимальних шляхів. Матеріали науково-практичної конференції (22 квітня 2003 р.): Зб. наук. праць. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. – С. 173–177.
14. Ляшенко І.В., Тімкова Ю.М. Принципи комунікативного підходу до викладання іноземної мови // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал Світу '2004” (1–15 листопада 2004 р.). – Т. 43. – Сучасні методи викладання. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 58 – 59.
15. Ляшенко І.В., Тімкова Ю.М. Шляхи вдосконалення застосування комунікативного спілкування під час викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал Світу '2004” (1–15 листопада 2004 р.). – Т. 43. – Сучасні методи викладання. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 60 –61.
16. Ляшенко І.В. Необхідність розвитку комунікативної компетенції студентів-учасників міжнародних програм // Матеріали XI міжнародної науково-методичної конференції „Технологии XXI века” (6–12 вересня 2004 р.). – Алушта, 2004. – С. 14.
17. Ляшенко І.В. Розвиток комунікативної компетенції студентів-учасників міжнародних програм // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету (6–22 квітня 2004 р.). – Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. – С.489 –490.
18. Ляшенко І.В. Соціопсихологічні тренінги як метод формування комунікативної компетентності студентів // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції „Сучасні системи і технології у сфері освіти” (27 –28 травня 2004 р.): Присвячена 80-річчю від часу заснування СумДПУ ім. А. С. Макаренка / Укладачі: В.Ф. Живодьор та ін. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2004. – С. 27.
19. Ляшенко І.В. Компонент патріотичного та громадянського виховання в формуванні готовності студентів до реалізації міжнародних соціальних проектів // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету (5–21 квітня 2005 р.). – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2005. – С. 501 –502.
20. Ляшенко І.В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм // Аграрний форум – 2007: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, присвяченої 30-й річниці заснування Сумського національного аграрного університету (4–6 квітня 2007 р., Суми, Україна). – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – Ч.1. – С. 288 – 290.

АНОТАЦІЇ

Ляшенко І.В. Формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 — теорія та методика професійної освіти. — Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України, Київ, 2007.

Дисертація присвячена вивченню процесу формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм. Визначено основні структурні компоненти готовності, характеристики, чинники, види діяльності, умови, за допомогою яких можна з'ясувати суть цього утворення, а також розробити систему його формування і розвитку цього утворення у майбутніх фахівців аграрного профілю.

У дисертації знайшли теоретичне обґрунтування і експериментальну апробовані педагогічні умови (врахування особливостей формування професійної готовності, набуття соціокультурних знань і вмінь, формування громадянської позиції, покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі), що забезпечує ефективність процесу формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм як складової успішної фахової діяльності.

Розроблено й апробовано методику формування готовності майбутнього аграрія до реалізації міжнародних фахових програм в умовах вищої школи.

Ключові слова: професійна готовність, формування професійної готовності, соціокультурна компетенція, громадянська активність, психологічна адаптація, комунікативна культура, міжнародне співробітництво.

Ляшенко И.В. Формирование готовности будущих аграриев к реализации международных профессиональных программ. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 — теория и методика профессионального образования. Институт высшего образования Академии педагогических наук Украины, Киев, 2007.

В диссертационном исследовании на основе анализа современного международного сотрудничества в области высшего образования были изучены требования к участникам международных профессиональных программ. Будущие специалисты в области сельского хозяйства должны не только знать язык принимающей страны, но и владеть социокультурной компетенцией, набором профессиональных качеств, необходимых для реализации этой программы, демонстрировать высокую гражданскую позицию как представители своей державы, быть психологически подготовленными к адаптации в зарубежном сообществе.

Автором раскрыто содержание понятия "готовность к реализации международных профессиональных программ" и осуществлён анализ проблемы подготовки студентов аграриев к участию в международных программах. Рассмотрены факторы, препятствующие успешной реализации международных

профессиональных программ, а именно: в профессиональной, социокультурной, гражданской и психологической сферах.

Автором теоретически обоснованы педагогические условия, которые способствуют формированию готовности будущих аграриев к реализации международных профессиональных программ. Такими условиями являются учет особенностей формирования профессиональной готовности, приобретение социокультурных знаний и умений, формирование гражданской позиции, повышение психологической адаптации в инокультурной среде. Комплекс этих педагогических условий способствует повышению эффективности формирования готовности будущих аграриев к реализации международных профессиональных программ.

Диссертантом разработан комплекс критериев, показателей и уровней сформированности готовности будущих аграриев к реализации международных профессиональных программ.

В работе получили развитие положения, касающиеся практической подготовки будущих аграриев к реализации международных профессиональных программ как результата их социокультурной подготовки, гражданского воспитания, развития адаптации в инокультурной среде.

Выявленные проблемы способствовали разработке специального курса подготовки будущих аграриев к участию в международных профессиональных программах, который включает в себя перечисленные компоненты.

Определена структура готовности студентов-аграриев, включающая три компонента: мотивационный, содержательно-процессуальный и рефлексивный. Выявлены уровни сформированности готовности студентов-аграриев к реализации международных профессиональных программ: повышенный, средний и слабый. Констатирующий эксперимент, в котором принимали участие студенты аграрных университетов Украины, показал, что общий уровень исследуемого образования личности является недостаточно высоким.

Доказано, что для существенного улучшения формирования готовности будущих аграриев к участию в международных профессиональных программах в аграрных высших учебных заведениях необходимо прежде всего ввести специальный подготовительный курс.

На базе системного подхода, с учётом потребностей современной школы, разносторонних возможностей вуза, на основании разработанной структуры и выделенных уровней готовности была создана методика формирования готовности студентов аграрных университетов к реализации международных профессиональных программ.

В основу методики положен спецкурс “Мой успех за границей”, предусматривающий лекционные, семинарские и практические занятия по разработанным компонентам подготовки. Апробация методики проходила в Сумском национальном аграрном университете, Национальном аграрном университете г. Киева, Белоцерковском государственном аграрном университете в процессе

подготовки студентов к международным стажировкам.

Анализ экспериментальных данных показал, что разработанная методика способствует успешному формированию готовности студентов аграрных вузов к реализации международных профессиональных программ.

Ключевые слова: профессиональная готовность, формирование профессиональной готовности, социокультурная компетенция, гражданская активность, психологическая адаптация, коммуникативная культура, международное сотрудничество.

Lyashenko I.V. Forming the process of future agrarian professionals preparedness formation to the participation in the international professional programs. – Manuscript.

Thesis seeking the degree of the Candidate of Pedagogical Science specializing in 13.00.04 – Theory and Methods of Vocational Education.— Institute of Higher Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2007.

The thesis is dedicated to the process of future agrarian professionals preparedness formation. The basic structural components, characteristics, factors, which have made the possibility of preparedness defining, the system of formation and development of this formation referring the agrarian students available are determined.

The theoretical and practical approbation of pedagogical factors (concerning peculiarities of professionals preparedness, development of socio-cultural knowledge and abilities, deepening the civic position, developing psychological adaptation to a foreign cultural society), which provides the efficiency of the process of future agrarian professional preparedness as an integral part of their professional activity has been undertaken.

The technique of the process of future agrarian professional preparedness was developed and approved.

Key words: professional preparedness, forming professional preparedness, social-cultural competency, civic activity, psychological adaptation, communicative culture, international cooperation.